

השיחה עם בני קאלאמה

מתוך:

אנגוטארה ניקאיה

הכרך השלישי (טיקאניפאטה)

בקסמוטה

(A I 188)

מפאלי: אסף פדרמן

כך שמעתי. פעם אחת המבורך¹, בעודו נודד בקוסלה עם קבוצה גדולה של נזירים, הגיע אל קסמוטה², העיר של אלו המכונים בני קאלאמה. השמועה הגיע אל בני קאלאמה מקסמוטה: "המתבודד³ גוטמה בן הסקיה שעזב את שבט הסקיה הגיע אל קסמוטה. שמו הטוב של גוטמה המעולה נישא על-כל-פה: 'המבורך הוא אכן ארהט, ער לגמרי, שידיעתו ומעשיו מצוינים, שהגיע לאושר, זה שיודע את העולם, שאין שני לו, ראשון להדרכת בני אנוש, מורה לבני אדם ואלים, שהתעורר, הוא מבורך. אחרי שראה במו עיניו את הידע העליון הוא מלמד אלים ובני אדם, את העולם הזה עם הדוות, המארות, הברהמות, המתבודדים והברהמינים בני הדור הזה שבו. הוא מרצה את הדהרמה המצוינת בהתחלה באמצע ובסוף, מסביר את החיים הקדושים, ההיטהרות השלמה, באופן מילולי ועל פי המהות. אכן כדאי לגשת לראות אדם מצוין כזה".

פנו בני קאלאמה מקסמוטה אל המבורך. חלקם ברכו אותו לשלום ואחרי שברכו אותו התישבו לצידו, חלקם ברכו אותו ואחרי שהחליפו עוד דברי נועם וברכות התישבו לצידו, חלקם השתחוו לעומתו עם ידיים צמודות זו לזו והתישבו לצידו, חלקם אמרו את שמם ואת שם משפחתם והתישבו לצידו, וחלקם שמרו על שקט והתישבו לצידו. משהתישבו בני קאלאמה מקסמוטה לצידו של המבורך, אמרו לו: "בהנטה, ישנם פרושים וברהמינים מסוימים שבאים לקסמוטה. הם מסבירים ומרצים רק את התיאוריה שלהם, אבל דוחים ומשמיצים תיאוריות אחרות, מלגלגים עליהן ושמים אותן לצחוק. אחר כך פרושים וברהמינים אחרים באים לקסמוטה. גם הם מסבירים ומרצים רק את התיאוריה שלהם, אבל דוחים ומשמיצים תיאוריות אחרות מלגלגים עליהן ושמים אותן לצחוק. בקשר להם,

---

¹ בהג'נ'וא

² נוסחים אחרים: קספוטטה

³ סמנה

בהנטה, מתעוררים בנו ספק ומבוכה: "מי מהפרושים והברהמינים ראוי לכבוד, מדבר אמת, ומי לא?"

"אכן בצדק מתעורר בכם ספק, בני קאלאמה, ובצדק מתעוררת מבוכה. בגלל הספק מתעוררת בכם מבוכה. במקרה כזה, בני קאלאמה, אל לכם לקבל את דברי הברהמינים רק מפני שהם מבוססים על מסורת קדושה, על שמועה, על דיווח, על הסכמה עם הכתובים⁴, על הגיון, על על היקש, על בחינה מדוקדקת של תנאים, על כך שמחזיקים דעות בסבלנות, על מהימנות,⁵ או על בסיס [המחשבה] 'הפרוש מכובד'.⁶ בני קאלאמה, עליכם רק לחשוב בעצמכם: 'אלה דברים בלתי-טובים, אלה דברים מזיקים, אלה דברים שמגונים על ידי החכם, אלה דברים שכשהושגו, כשאומצו, מובילים לנזק ולסבל.' דברים כאלה, בני קאלאמה, עליכם לנטוש.

מה דעתכם על זה, בני קאלאמה, האם כשמתעוררת באדם חמדנות, משהיא מתעוררת, האם היא מזיקה או לא מזיקה?"

"מזיקה, בהנטה."

"יותר מכך בני קאלאמה, בן אדם מלא תאוה נכבש על ידי חמדנות, התודעה שלו נשלטת על ידי חמדנות, הוא הורג יצורים חיים, לוקח מה שלא ניתן, הולך לאשת רעהו, מדבר דברי שקר ומסית אחרים מדרך הישר; לזה הוא גורם: לפגיעה וסבל לזמן רב."⁷

"אכן, בהנטה."

"מה אתם חושבים על זה, בני קאלאמה, האם כשמתעוררת באדם שינאה, משהיא מתעוררת, האם היא מזיקה או לא מזיקה?"

"מזיקה, בהנטה."

"יותר מכך בני קאלאמה, בן אדם שטוף שינאה נכבש על ידי שינאה, התודעה שלו נשלטת על ידי שינאה, הוא הורג יצורים חיים, לוקח מה שלא ניתן, הולך לאשת רעהו, מדבר דברי שקר ומסית אחרים מדרך הישר; לזה הוא גורם: לפגיעה וסבל לזמן רב."

⁴ הכוונה אינה לטקסטים כתובים שכניראה כלל לא היו בנמצא באותה תקופה אלא לטקסטים הדתיים, אולי לוודות, שהיו מועברים בעל-פה ממורה לתלמיד. כלומר, גם אם מה שהמורה אומר מתאים למה שהכתובים אומרים אין סיבה לקבל אותם באופן עיוור.

⁵ בתרגום מילולי הביטוי אומר "הצורה מתאימה" והפירוש יכול ללהיות אחד משניים: או שהדברים נראים מתאימים (או סבירים) או שהאדם שאומר אותם נראה מתאים (או מהימן). הפרשנות המסורתית מתייחסת לאדם ולא לדברים ולכן בחרתי את הנוסח הזה. "Mṛ II 305 " *ayaṃ bhikkhu bhabbarūpo* "; ראה גם Jayatilleke, 1963:200.

⁶ כלומר, אין צורך לאמץ את דברי המורה רק בגלל שהוא ידוע ומכובד. המילה "מכובד" בפאלי היא בעצם המילה המקבילה ל"גורו" בסנסקריט.

⁷ הרשימה הזו דומה אבל לא זהה לחמשת העקרונות המוסריים: לא להרוג, לא לגנוב, לא להשתמש במין באופן פוגעני, לא לשקר, ולא השתמש בחומרים משכרים.

"אכן, בהנטה."

"מה אתם חושבים על זה, בני קאלאמה, האם כשמתעורר באדם בילבול, משהוא מתעורר, האם הוא מזיק או לא מזיק?"⁸

"מזיק, בהנטה."

"יותר מכך בני קאלאמה, בן אדם טיפש נכבש על ידי בילבול, התודעה שלו נשלטת על ידי בילבול, הוא הורג יצורים חיים, לוקח מה שלא ניתן, הולך לאשת רעהו, מדבר דברי שקר, ומסית אחרים מדרך הישר; לזה הוא גורם: לפגיעה וסבל לזמן רב."

"אכן, בהנטה."

"מה אתם חושבים על זה, בני קאלאמה, הדברים האלה טובים או בלתי-טובים?"

"בלתי-טובים, בהנטה."

"מועילים או מזיקים?"

"מזיקים, בהנטה."

"מגונים על ידי החכם או משובחים על ידי החכם?"

"מגונים על ידי החכם, בהנטה."

"כשמשיגים ומאמצים אותם הם מובילים לנזק ולסבל, או לא? איך זה [נראה] לכם?"

"כשמשיגים ומאמצים אותם הם מובילים לנזק ולסבל; כך זה [נראה] לנו."

"אכן, בני קאלאמה, זה מה שאני אומר: 'במקרה כזה, בני קאלאמה, אל לכם ולקבל את דברי הברהמינים רק מפני שהם מבוססים] על מסורת קדושה, על שמועה, על דיווח, על הסכמה עם הכתובים, על הגיון, על היקש, על בחינה מדוקדקת של תנאים, על כך שמחזיקים דעות בסבלנות, על מהימנות או על בסיס [המחשבה] 'הפְּרוֹשׁ מְכוּבָד'. בני קאלאמה, עליכם רק לחשוב בעצמכם: 'אלה דברים בלתי-טובים, אלה דברים מזיקים, אלה דברים שמגונים על ידי החכם, אלה דברים שכשהושגו, כשאומצו, מובילים לנזק ולסבל. דברים כאלה, בני קאלאמה, עליכם לנטוש.' זו הסיבה למה שנאמר.

במקרה כזה, בני קאלאמה, אל לכם ולקבל את דברי הברהמינים רק מפני שהם מבוססים] על מסורת קדושה, על שמועה, על דיווח, על הסכמה עם הכתובים, על ניתוח הגיוני, על ניתוח על-פי היסקים, על בחינה מדוקדקת של תנאים, על כך שמחזיקים דעות בסבלנות, על מהימנות או על בסיס [המחשבה] 'הפְּרוֹשׁ מְכוּבָד'. בני קאלאמה, עליכם רק לחשוב בעצמכם: 'אלה דברים טובים, אלה דברים מועילים, אלה דברים ששובחים על ידי

⁸ חמדרנות שינאה ובלבול (לובהה, דוסה, מוהה) נקראים גם "שלושת השורשים של הסבל".

החכם, אלה דברים שכשמשיגים אותם ומאמצים אותם מובילים לשגשוג ושמחה. משהשגתם דברים אלה, בני קאלאמה, עליכם להשאר [עמם].

מה אתם חושבים על זה, בני קאלאמה, האם כשמתעוררת באדם אי-תאוה, משהיא מתעוררת, האם היא מועילה או לא-מועילה?"

"מועילה, בהנטה."

"יותר מכך, בן אדם ללא תאוה אינו נשלט על ידי תאוה והתודעה שלו אינה נשלטת על ידי תאוה, הוא לא הורג יצורים חיים, לא לוקח מה שלא ניתן, לא הולך לאשת רעהו, לא מדבר דברי שקר, ולא מסית אחרים מדרך הישר; לזה הוא גורם: לתועלת ולאשר לזמן רב."

"אכן, בהנטה."

"ומה אתם חושבים על זה? ... בן אדם ללא שינאה ... לתועלת ולאשר לזמן רב."

"אכן, בהנטה."

"ומה אתם חושבים על זה? ... בן אדם ללא בילבול ... לתועלת ולאשר לזמן רב."

"אכן, בהנטה."

"ומה אתם חושבים על זה, בני קאלאמה, הדברים האלה טובים או בלתי-טובים?"

"טובים, בהנטה."

"מזיקים או מועילים?"

"מועילים, בהנטה."

"מגונים על יד החכם או משובחים על ידי החכם?"

"משובחים על ידי החכם, בהנטה."

"כשמשיגים ומאמצים [אותם הם] מובילים לאשר או לא? איך זה [נראה] לכם?"

"כשמשיגים ומאמצים [אותם הם] מובילים לאשר. כך זה [נראה] לנו."

"אכן, בני קאלאמה, זה מה שאני אומר: 'במקרה כזה, בני קאלאמה, אל לכם לקבל את דברי הברהמינים רק מפני שהם מבוססים על מסורת קדושה, על שמועה, על דיווח, על הסכמה עם הכתובים, על הגיון, על היקש, על בחינה מדוקדקת של תנאים, על כך שמחזיקים דעות בסבלנות, על מהימנות או על בסיס [המחשבה] 'הפּרוּש מכובד'". בני קאלאמה, עליכם רק לחשוב בעצמכם: 'אלה דברים בלתי-טובים, אלה דברים מזיקים, אלה דברים שמגונים על ידי החכם, אלה דברים שכשהושגו, כשאומצו, מובילים לנזק ולסבל. דברים כאלה, בני קאלאמה, עליכם לנטוש.' זו הסיבה למה זה שנאמר."

"זה אכן כך, בני קאלאמה, כך תלמיד של אדם מכובד, בלי תאוה, בלי שינאה ובלי

בילבול, תלמיד עירני ומודע, ממלא אזור אחד (מזרח) באהבה חברית שמקורה בכוונה

טובה ונשאר [ככה], ואותו הדבר לגבי האזור השני, השלישי, והרביעי. באותו אופן, הוא ממלא באהבה חברית שמקורה בכוונה טובה, גדולה ומתפשטת, בלתי מוגבלת, עם חביבות והעדר רצון להרע, את את הכוון העליון, באלכסון, בכל מקום, מכל כוון, בכל העולמות, ונשאר [ככה].

הוא ממלא אזור אחד עם חמלה שמקורה בכוונה טובה ונשאר [ככה], ואותו הדבר לגבי האזור השני, השלישי, והרביעי. באותו אופן, הוא ממלא בחמלה שמקורה בכוונה טובה, גדולה ומתפשטת, בלתי מוגבלת, עם חביבות והעדר רצון להרע, את את הכוון העליון, באלכסון, בכל מקום, מכל כוון, בכל העולמות, ונשאר [ככה].

הוא ממלא אזור אחד עם שמחה אוהדת שמקורה בכוונה טובה ונשאר [ככה], ואותו הדבר לגבי האזור השני, השלישי, והרביעי. באותו אופן, הוא ממלא בשמחה אוהדת שמקורה בכוונה טובה, גדולה ומתפשטת, בלתי מוגבלת, עם חביבות והעדר רצון להרע, את את הכוון העליון, באלכסון, בכל מקום, מכל כוון, בכל העולמות, ונשאר [ככה].

הוא ממלא אזור אחד עם שלווה-נפש שמקורה בכוונה טובה ונשאר [ככה], ואותו הדבר לגבי האזור השני, השלישי, והרביעי. באותו אופן, הוא ממלא בשלווה-נפש שמקורה בכוונה טובה, גדולה ומתפשטת, בלתי מוגבלת, עם חביבות והעדר רצון להרע, את את הכוון העליון, באלכסון, בכל מקום, מכל כוון, בכל העולמות, ונשאר [ככה].⁹

זה אכן כך, בני קאלאמה, כשהתודעה של תלמיד כזה היא חברית, חופשיה מצער, נקיה, וטהורה, הוא משיג בעולם הזה ארבעה ביטחונות:

'אם יש עולם הבא, יש פרי ותוצאה למעשים הטובים והרעים, במקרה כזה, עם התפרקות הגוף אחרי המוות אני אוולד במצב מאושר, בעולם של אושר.' זה הביטחון הראשון שהוא משיג.

'אבל אם אין עולם הבא, ואין פרי ותוצאה למעשים הטובים והרעים, במקרה כזה אני בעולם הזה שומר על עצמי טוב לב, חופשי מצער, חופשי מצרה, ושמח.' זה הביטחון השני שהוא משיג.

'אפילו אם אני עושה מעשה רע, אני בהחלט לא מתכוון להרע לאף אחד. לא כל שכן כשאני לא עושה מעשה רע מהיכן ייגע בי הצער?' זה הביטחון השלישי לגבי העתיד. 'אבל אם אני לא עושה מעשה רע, אז אני יודע שאני טהור בכל מקרה.' זה הביטחון הרביעי לגבי העתיד.

⁹ אלו הם ארבעת התרגולים שנקראים בְּרִהֶמָה-וִיְהָאָרְה, "שהייה באלוהי": מְטָא, קְרוֹנָא, מוּדִיטָא, אַוְפָקָא.

באופן כזה, בני קאלאמה, התודעה של התלמיד הזה היא חברית, חופשיה מצער, נקיה, וטהורה. יש לו בעולם הזה ארבע ביטחונות לגבי העתיד.

"אכן כך, בהגווא! אכן כך, סוגטה! זה אכן כך, בהנטה, התודעה של תלמיד מכובד חברית, חופשיה מצער, נקיה וטהורה. יש לו בעולם הזה ארבע ביטחונות לגבי העתיד: 'אם יש עולם הבא, יש פרי ותוצאה למעשים הטובים והרעים, במקרה כזה, עם התפרקות הגוף אחרי המוות אני אוולד במצב מאושר, בעולם של אושר.' זה הביטחון הראשון שהוא משיג. אבל אם אין עולם הבא, ואין פרי ותוצאה למעשים הטובים והרעים, במקרה כזה אני בעולם הזה שומר על עצמי טוב לב, חופשי מצער, חופשי מצרה, ושמח.' זה הביטחון השני שהוא משיג.

'אפילו אם אני עושה מעשה רע, אני בהחלט לא מתכוון להרע לאף אחד. לא כל שכן כשאני לא עושה מעשה רע מהיכן ייגע בי הצער?' זה הביטחון השלישי לגבי העתיד. אבל אם אני לא עושה מעשה רע, אז אני יודע שאני טהור בכל מקרה.' זה הביטחון הרביעי לגבי העתיד.

"כך, בהנטה, התודעה של תלמיד כזה היא חברית, חופשיה מצער, נקיה, וטהורה. יש לו בעולם הזה ארבע ביטחונות לגבי העתיד."

"נהדר! נהדר! המבורך הסביר את הדהרמה בדרכים רבות בדיוק כמו מי שמיישר את מה שעקום, מגלה את מה שחבוי, מראה את הדרך הנכונה למי שאבד, או מביא מנורה למקום חשוך כדי שמי שעיניים בראשו יוכל לראות צורות. אנחנו, בהנטה, באים לחסות תחת המבורך, התורה וקהילת הנזירים. מי יתן והמבורך יזכור אותנו כחסידים שבאו לחסות בו לכל החיים מיום זה ואילך."¹⁰

¹⁰ כלומר, בני קאלאמה החליטו ללכת בעקבות הבודהה כחסידים מן הישוב (אופאסקה) ולא כנזירים. הם נכנסים תחת שלושת המחסות: בודהא, דהמה, סנגהא.